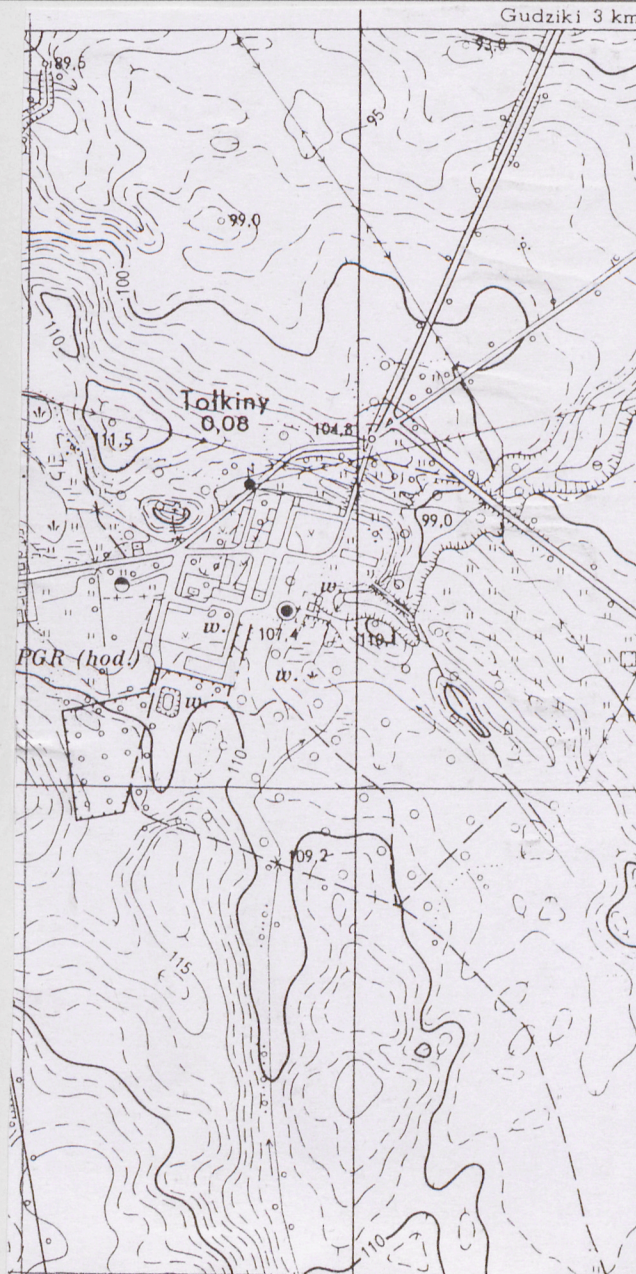

**OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE**
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

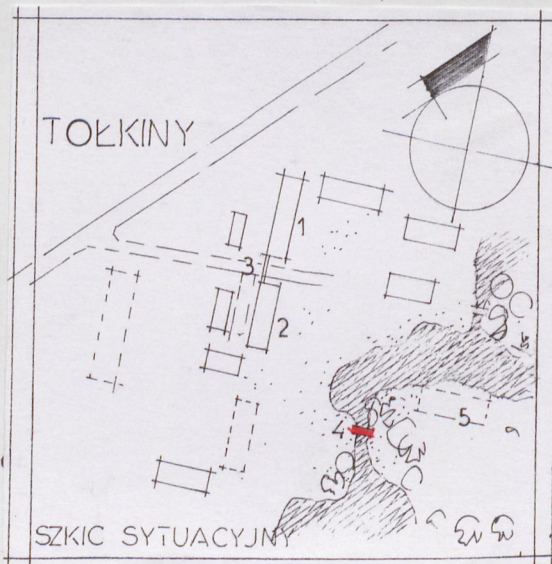
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Nr 4227
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---------

1. Obiekt MOST 58115	2. Czas powstania pocz. XIXw..	3. Miejscowość TOŁKINY
----------------------------	-----------------------------------	---------------------------

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres 11-408 Kraskowo
nr hipoteczny KW [redacted]
lub. ewid. gruntów dz. w. 18/36
5. Przynależność administracyjna województwo Warmińsko-Mazurskie gmina KORSZE w. w. [redacted]
6. Poprzednie nazwy miejscowości Tołkynen, Tolksdorf
7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975 województwo Olsztyńskie powiat Kętrzyn
8. Właściciel i jego adres WAHOPOL Sp z o.o. GR Tołkiny 9/1 11-430 Korsze
9. Użytkownik i jego adres WAHOPOL Sp z o.o. GR Tołkiny 9/1 11-430 Korsze
10. Rejestr zabytków Nr A-805 data 8.09.1968r.

TOŁKINY (Tolkynen, Tolksdorf)
 Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z lat 1419 i 1440. iemiecka nazwa Tolksdorf wywodzi się od pruskiego rzeczownika Tolk-tłumacz. Na przełomie wieków XIV i XV na wzgórzu wzniesiono obronny kościół z cegły, na kamiennym fundamencie. We wnętrzu kościoła znajdują się pochodzące z XVI wieku ludowe stalle. W wiekach XVI- XVII w kościele polscy kaznodzieje głośili polskie kazania. We wsi zachowały się ruiny zespołu pałacowego rodziny von Borke. Do pałacu wiodła brama z datą na tarczy herbowej: 1675 i most do krajobrazowego parku. Park w stylu angielskim ma bogaty i mieszany drzewostan. Zachowała się dębowa aleja i altana z klonów. Źródła wymieniają w I poł. XVI w. Tolksdorf jako ufortyfikowaną rezydencję dworską rodu Eulenburgów. Ostatni dziedzic z tego rodu: hrabia Georg Friedrich von Eulenburg (1641-1699), posiadał Prosne i Romankowo. Ok. poł. XVII w. rezydencja przeszła na ród Groebenów, którzy rozbudowali ją po 1650 r. w postaci barokowej. W XVIII w. nabyli majątek Borckowie, którzy pochodzili z polskiej szlachty- "Borkowie".

SYTUACJA: Tołkiny- zespół parkowo- folwarczny, usytuowany jest ok. 14 km na pn- zach. od Kętrzyna. Zespół położony jest na pd. od drogi biegnącej z Kętrzyna do Bartoszyca. Budynki tworzące zespół usytuowane są wzdłuż trzech, różnej wielkości, dziedzińców folwarcznych. Największy z nich, założony na osi północ- południe, wschodnim bokiem opiera się o staw. Wjazd na ten dziedziniec prowadzi brukowaną drogą, między dwoma budynkami folwarcznymi połączonymi bramą. Po stronie wsch. tego dziedzińca znajduje się półwysep na którym usytuowany był pałac. Pałac od 1945 r. nie istnieje. Czytelny jest zarys kamiennych fundamentów pałacu. Do pałacu prowadzi most nad spiętrzeniem wody między dwoma stawami. Oś wzdłużna mostu przebiega na linii wsch- zach.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA: most jest murowany z cegły ceramicznej pełnej na fundamencie z kamieni polnych. Korpus utworzony z dwu kolebą sklepionych przęseł. W przęsłach znajdują się różnej wielkości zastawy za pomocą których reguluje się przepływ wody pomiędzy stawem usytuowanym po stronie pn. mostu a stawem po stronie pd. mostu. Most został wyremontowany w poł. lat 1990- tych. Ściany mostu pokryte zostały grubą warstwą zaprawy cementowej. Podłuczna przęsła pozostawiono nie tynkowane. Barieryki wymurowane zostały z różnej wielkości kamieni otoczaków, które połączono zaprawą cementową. Izbicę, murowaną z kamieni polnych, po stronie pn. mostu wzmocniono zaprawą cementową. Przejazd mostu wzmocniono i pokryto zaprawą cementową. RZUT: prostokąta, BRYŁA: zwarta. ELEWACJE: brak detalu historycznego. INSTALACJE: śluza.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne połączenie mostowe	17. Użytkowanie obecne połączenie mostowe
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.) Most został wyremontowany w połowie lat 1990- tych. Użyto dużej ilości zaprawy cementowej, którą pokryto ściany mostu. naprawiono obluzowane kamienie, wymurowano z kamienia barierkę mostu.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan techniczny mostu, po przeprowadzonym remoncie jest dobry. Obecnie nie wymaga on pilnych prac remontowych. W wyniku prac remontowych, które prowadzono bez uzgodnienia z WKZ, most zatracił charakter obiektu historycznego.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

1. Beckherrn C: Verzeichniss der die Stadt rastenburg betreffenden Urkunden. Altpreussische Monatsschrift Bd 22, 1885, s. 505-605.
2. Hirsch T, Töppen M., Sthrelke E: Scriptorum rerum Prussicarum. Die Geschichtsquellen der preussischen Vorzeit bis zum Untergange der Odrensherrschaft. Bd 1-5. Leipzig 1861- 1874.
3. Statistische Darstellung des Rastenburger Kreises. Rastenburg 1864.
4. Ziesemer W: Das grosse Ämterbuch des deutschen Ordens. Danzig 1921.

22. Bibliografia

1. Boetticher A: Die Bau- und Kunstdenkmäler der Provinz Ostpreussen. H. 2. Natangen Aufl. 2. Königsberg 1898. 2. Bonk H: Geschichte der Stadt Drengfurt. Zur Feier des 500- jährigen Stadt- Jubiläums am 4 Juli 1905. Rastenburg 1905. 3. Kolberg A: Geschichte der Heiligelinde. Zeitschrift für die Geschichte und Altertumskunde Ermlands Bd 3, 1866, s.28- 138, 435- 520.
4. Kętrzyn. Z dziejów miasta i okolic. Pojezierze. Olsztyn 1978.
5. Lorck C. von: Ostpreussische Gutshäuser. Bauform und Kulturgehalt. Kitzingen 1953.
6. Schaffer A, H: Chronik von Rastenburg. Rastenburg 1889.
7. Töppen M: Historisch- comparative Geographie von Preussen. Gotha 1858.

23. Uwagi różne

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

mgr Dariusz Chodkowski, 15 list. 2002r

tekst
imię, nazwisko, data, podpis

mgr Dariusz Chodkowski, 15 list. 2002r

plany, rysunki
imię, nazwisko, data, podpis

mgr Dariusz Chodkowski, 15 list. 2002r

zdjęcia fotogr.
imię, nazwisko, data, podpis
W/O SOZ, Olsztyn

miejsce przechowywania negatywów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

Wkładki: 2

1. Miejscowość.....	5. Obiekt (nazwa jak w karcie)	6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
TOLKINY.....		
2. Gmina.....		
Korsze.....	MOST	Historia obiektu dok: p-kt 12
3. Powiat.....		
Kętrzyn.....		
4. Województwo.....		
Warmińsko- Mazurskie.....		

Dok:

W 1830 r. Borckowie rozbudowali pałac w stylu późnoklasycystycznym. W okresie międzywojennym właścicielem majątku był hrabia Henryk zu Dohna (z linii słobickiej k. Pasłęka), ożeniony z Marią Agnes z domu von Borck. Był zawodowym oficerem, w lipcu 1944 r. uczestniczył w zamachu na Hitlera, został aresztowany i stracony 14.IX. 1944r. Żona jego przeżyła obóz koncentracyjny w Ravensbrück, wychował 4 dzieci. Pałac zniszczony został w 1945 r. Ruiny rozebrano. W gruzach zachowały się sklepienie piwnice z XVI w. Folwark był rozbudowywany w 3 fazach. Najstarsza część znajduje się na przeciw, nie zachowanego pałacu od strony zachodniej. Prowadzono tu słynną hodowlę koni pełnokrwistych. W 1818 roku wieś Tolkin, folwark i dwa domy leśne miały łącznie 23 budynki które zamieszkiwało 168 mieszkańców.

Z założenia folwarcznego pozostała obora, stajnia i murowana stodoła wzniesiona w XIX wieku.

Według spisu majowego z 1939 roku w Tolkinach mieszkało 563 osoby.

Po drugiej wojnie światowej powstało tu PGR. W 1970 w Tolkinach mieszkało 227 osób.

mgr Dariusz Chodkowski, 15 listopada 2002r

Wkładkę założył:

(imię, nazwisko, data)

O/W SOZ Olsztyn

Miejsce przechowywania negatywów

3

5

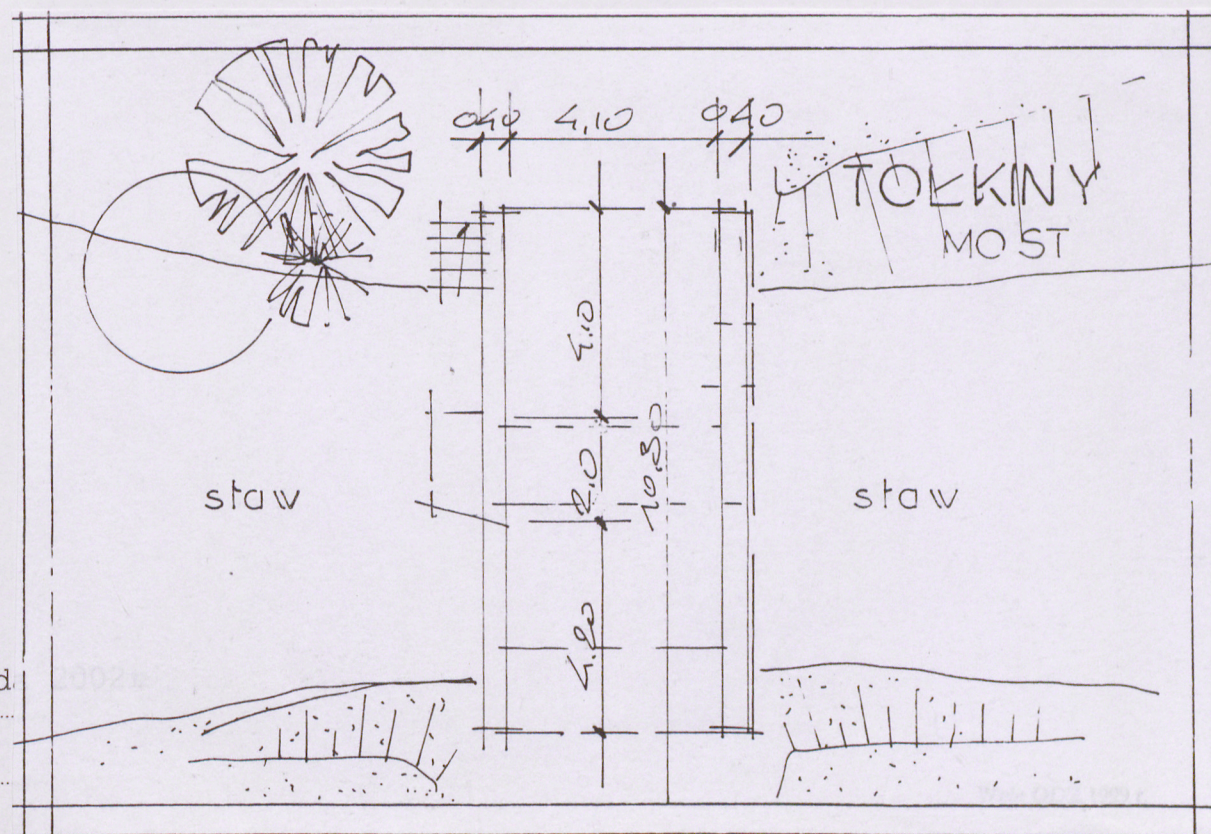

4

1. Miejscowość.....	5. Obiekt (nazwa jak w karcie)	6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
TOLKINY.....		
2. Gmina.....		
Korsze.....	MOST	Spis fotografii
3. Powiat.....		
Kętrzyn.....		
4. Województwo.....		
Warmińsko- Mazurskie.....		

SPIS FOTOGRAFII:

1. Widok w kierunku pd- wsch. Po stronie wsch. stawu na wyniesieniu terenu zachowane są fundamenty pałacu.
2. Widok na pn. ścianę mostu z izbicą.
3. Przęsła mostu, ściana pn.
4. Widoczne podłucze przęsła mostu.
5. Ściana pd. widok na śluzy.
6. Widok na barierki murowane z kamieni polnych.

mgr Dariusz Chodkowski, 15 listopad 2002r.
Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)
Miejsce przechowywania negatywów O/W SOZ Olsztyn

